

Een eer om de rol van slaaf te spelen

Deze slaaf wacht gelaten tot hij aan de beurt is.

Willem van Uytrecht (Jeroen Willems), de eigenaar van plantage Knip, in gesprek Tula (Obi Abili). In het midden de oude wijze slaaf Shinisi (Danny Glover).

Met landhuis San Juan op de achtergrond gaan de slaven in de aanval om hun vrijheid te verdedigen.

Net nu de afschaffing van de slavernij in 1863 wordt herdacht, gaat de film 'Tula, the Revolt' in première. De film over de grote slavenopstand van 1795 op Curaçao kan bijdragen aan de kennis over dit onderwerp.

REPORTAGE JEANETTE VAN DITZHUIJZEN

No hari!, klinkt het door de

megafoon, wanneer tientallen slaven vanuit landhuis San Juan op de blanke overheersers af stormen. No hari, niet lachen, want het is een serieuze zaak. Gewapend met buitgemaakte geweren en houwelen van het land verdedigen de slaven hun vrijheid. Omdat het nog een camerarepetitie is, gaan de figuranten wat lacherig op de rood en blauw geklede soldaten af, die met getrokken geweren achter een muur staan. Klaar voor de aanval.

In dertig dagen moesten de scènes voor de film 'Tula, the Revolt' op Curaçao worden gespeeld. Een riskante zaak, want de opnames vonden plaats in november 2012, midden in de regentijd. Op een enkele verregende opnamedag na viel het met die regen mee, maar de hitte was ondraaglijk.

Toch zit Colin Ridderhof tijdens de lunch onverstoort met zijn dikke vilten jas nog aan. Zijn collega's zitten in hemdsmouwen en liggen na de lunch enigszins vermoeid met hun hoofden op tafel. Met veertien man van de Nederlandse landmacht spelen ze mee in de film. Op verzoek, want de filmmakers hadden dringend jonge blanke figuranten nodig, niet langer dan 1.80 meter en zonder snorren of baarden.

Jeroen Krabbé die de rol van de Nederlandse gouverneur speelt, is vandaag niet aanwezig op de set. Maar in een radio-interview liet hij weten dat de film één ding duidelijk maakt: dat de slavenopstand niet in een totale oorlog had hoeven eindigen, als men maar naar elkaar had geluisterd. "Het is destijds uit de hand gelopen, omdat met name de gouverneur geen behoefte had aan dialoog."

In dat gedenkwaardige jaar 1795 werd in Nederland met steun van het Franse leger de stadhouder naar Engeland verdreven en de Bataafse Republiek uitgeroepen. Hoewel op Curaçao nog steeds een Oranjegezinde gouverneur zat,

dachten de slaven dat Frankrijk het in Nederland voor het zeggen had en dat zij daarom, net als de slaven op het Franse Haïti, recht hadden op hun vrijheid. Daarom weigerden de slaven van plantage Knip op 17 augustus 1795 aan het werk te gaan. Onder leiding van de slaaf Tula eisten ze hun vrijheid op.

Maïshi chikí

Slaven op Curaçao werkten of in de stad of op het land. Grote plantages met suikerriet of tabak kende Curaçao niet, de plantageslaven plantten en oogstten vooral maïshi chikí (gierst) – het slavenvoedsel bij uitstek – zorgden voor het vee of voor de vruchtbomen rond het landhuis. Het leven was hard en als er gestraft werd, ging dat niet zachtzinnig. Maar ook de eenvoudige vrije lieden op het eiland, blank of gekleurd, werkten hard en kregen zweepslagen voor bepaalde vergrijpen.

Wat vooral aan de plantageslaven vrat, was de collectieve bestraffing voor een vergrijp dat slechts één slaaf had begaan. Verder eisten zij afschaffing van de gedwongen winkelnering: het beetje geld dat ze verdienden moesten ze namelijk bij hun eigenaar besteden, die doorgaans woekerprijzen vroeg.

Daarom gingen ze op die 17de augustus mee met Tula naar landhuis Santa Cruz, waar de slaaf Louis Mercier de leiding over de opstandige slaven had. Vandaar ging het verder naar landhuis Porto Marie, het hoofdkwartier van de slavenopstand. Inmiddels had het gouvernement een leger afgestuurd op de slaven, die deze eerste aanval met succes afsloeg.

Slaveneigenaren wilden niet dat er te veel slachtoffers zouden vallen onder hun 'bezittingen'. Daarom probeerden de machthebbers het eerst met praten, waarvoor pater Jacobus Schinck zich aanbood. Volgens hem zou Tula onder meer hebben gezegd: "Mijnheer pater, is

het niet zo dat iedereen afkomstig is uit Adam en Eva?" Ondanks Tula's vertrouwen in Schinck kon er wat hem betreft geen sprake zijn van overgave.

Daarop werd legerkapitein Van Westerholt, gespeeld door Derek de Lint, erbij gehaald. Slaven die zich direct overgaven, beloofde hij een generaal pardon. Daarvoor was het te laat. Op 25 augustus begon de strijd van zo'n duizend slaven tegen het leger van Van Westerholt. Vijf dagen later gaven ze het op, waarna Van Westerholt elke gewapende slaaf liet doodschieten.

Blakerende zon

De Lint: "Ik heb in mijn spel geprobeerd de beroepsethiek van Van Westerholt te benadrukken. Ik denk niet dat hij neerkeek op Tula en de andere slaven omdat ze zwart waren. Hij had, denk ik, respect voor Tula als aanvoerder van de rebellen. Maar tegelijk stond zijn eer als kapitein op het spel. Gezien in die tijd zal Van Westerholt aangenomen hebben dat God het zo had bepaald."

Na de lunch staat De Lint met zijn manschappen en de slaven tijdenlang in de blakerende zon te wachten op actie. De dubbele laag kleding, de witte laarzen en soms ook een warme pruik maken het er niet beter op. Nergens een vleugje schaduw, al oogt het landschap door de regen stukken groener dan in de droge tijd van augustus 1795.

In de voorbije dagen heeft De Lint gemerkt dat de lokale acteurs heel betrokken zijn bij het verhaal. "Maar ik heb ook begrepen dat sommigen er moeite mee hebben om de rol van slaaf te spelen. Anderen stellen er juist een eer in om in dit nationale verhaal te figureren dat straks over de hele wereld gaat."

De lokale pers en de genodigden voor de opnames hebben nauwelijks oog voor De Lint. Ze kijken uit naar de zwarte acteurs. Danny Glover bijvoorbeeld (van 'The Color Purple' en 'Lethal

Weapon'). Als baby lag hij in de armen van zijn overgrootmoeder, die in 1853 nog als slavine was geboren. Vanwege die connectie is zijn rol in 'Tula' extra bijzonder. Temeer daar zijn eigen project, een film over de Haïtiaanse slavenleider Toussaint l'Ouverture, niet doorging.

Ook de uit Engeland afkomstige titelrolspeler Obi Abili, en zijn landgenoot Paul Bazely (van 'Pirates of the Caribbean') trekken veel belangstelling. Bazely, die de rol van Louis Mercier vertolkt, is zeer onder de indruk van het verhaal, dat volledig nieuw voor hem was. Na twee weken filmen is hij ervan overtuigd dat de film een internationale hit zal worden.

Originele locaties

"Het bijzondere is dat we voor een deel op de originele locaties spelen. Toen we bij landhuis Knip waren, waar de opstand is begonnen, liepen de rillingen me over de rug. Je voelde gewoon dat de muren van het huis in 1795 alles gezien en gehoord hebben." Dat hijzelf een mulat speelt, een afstammeling van een blanke eigenaar en een slavine, fascineert hem. "Ik heb begrepen dat lichtgekleurde slaven soms niet geaccepteerd werden door de zwarten. Dat is een interessant aspect aan mijn rol."

De Curaçaoënaar Giovanni Abath speelt de tweede leider van de opstand, Bastian Carpata. In tegenstelling tot zijn beroemde collega-acteurs, staat hij voor de lunch geduldig in de rij te wachten, tussen de figuranten en de leden van de filmploeg. In het dagelijks leven werkt hij in de raffinaderij en dit is zijn eerste film. "Maar ik speel al wel 25 jaar in de theatergroep Grupo Kara, en elk jaar, wanneer we de opstand van 1795 dramatiseren, speel ik Tula."

Toen Abath hoorde dat hij door regisseur Jeroen Leinders was gecast voor de rol van Bastian Carpata, kon hij zijn oren amper geloven. "De droom van elke acteur

is om in een grote film mee te doen. Ik ben me direct gaan inleven in de rol. Ik droom niet dat ik naar Hollywood kan, dat is niet realistisch, maar het zou goed zijn als filmmakers vaker naar Curaçao kijken, wanneer ze talenten nodig hebben."

Bij uitgeverij Conserve verscheen een speciale filmeditie van het boek, waarop de film is gebaseerd: 'Tula, verloren vrijheid', geschreven door de filmregisseur Jeroen Leinders, € 12,50.

Idolen, maar ook martelaren

Op Curaçao gelden Carpata, Tula en Mercier als idolen, maar ook als martelaren. Want het liep slecht met hen af. Voor verraad van de leiders van de opstand loofde het gouvernement destijds een enorm bedrag uit. Zo konden deze drie leiders samen met een twintigtal anderen in september worden opgepakt. Naar de traditie van die tijd wachtte hun de pijnbank en een gruwelijke executie: Tula werd eerst geradbraakt, vervolgens 'in het aangezicht geblakerd', waarna onthoofding volgde. Bastian Carpata werd nog zwaarder gestraft. Hij moest toekijken hoe Tula werd geëxecuteerd, wetende dat hem daarna dezelfde straf wachtte. Op de afschaffing van de slavernij moesten de Curaçaoese slaven nog 68 jaar wachten. Die werd pas in 1863 een feit. Precies 150 jaar geleden.